Leren van het verleden

Barbara Hebert

Barbara Hebert is de president van de Theosophical Society in America.
Dit artikel verscheen in *Quest*, herfst 2019 onder de titel *Learning from the Past*.

Wat komt er in je op als je denkt aan oude beschavingen? Sommigen van ons denken misschien aan het oude Griekenland of Rome, Kreta en de Minoïsche beschaving, Mesopotamië, of zelfs Atlantis en Lemurië. Anderen zijn misschien benieuwd naar het verband tussen oude beschavingen en buitenaardse wezens. Eén ding is zeker: het idee van oude beschavingen geeft je de mogelijkheid om terug te kijken in de oudheid, je voor te stellen hoe het geweest moet zijn, en na te denken over wat we kunnen leren van het verre verleden.

Als onze gedachten afdwalen naar Atlantis, hebben we misschien verheffende beelden van een geavanceerde cultuur: vergezichten van prachtige gebouwen omgeven door kalme blauwe zeeën, edele en begaafde mensen en een utopische samenleving. Degenen onder ons die geloven in reïncarnatie kunnen zich ons leven daar bijna voorstellen.

Plato beschreef Atlantis, inclusief zijn ondergang, in zijn dialogen de *Timaeus* en de *Critias*. Daarin vertelt Critias (in het gewone leven Plato's oom) het verhaal van Atlantis, dat blijkbaar zo'n tweehonderd jaar eerder door een Egyptische priester aan de Griekse wijsgeer Solon was verteld. Volgens dit verhaal werden de mensen van Atlantis, een eiland gelegen in de Atlantische Oceaan tegenover de Straat van Gibraltar, hebzuchtig en corrupt. Daarom vernietigden de goden de beschaving met een enorme aardbeving die het land naar de bodem van de zee deed zinken.

Veel historici geloven dat het verhaal van Critias, of liever gezegd van Plato, slechts een legende of een sprookje is. Anderen geloven dat Plato het verhaal van Atlantis zelf heeft verzonnen om zijn filosofische opvattingen over de samenleving en het menselijke gedrag te illustreren.

In theosofische leringen geeft H.P. Blavatsky aan dat Atlantis (en Lemurië, een continent dat nog eerder werd vernietigd) echt bestaan hebben. Ze schrijft dat Atlantis niet één eiland was, maar 'een heel continent'. Ze zegt dat Poseidonis, het laatst overgebleven eiland, ongeveer elfduizend jaar geleden werd overspoeld (*Collected Writings*, V: 221, 223). Haar beschrijvingen van Atlantis en Lemurië staan tussen de verhandelingen over de evolutionaire stadia van de mensheid.

We vinden ook verwijzingen naar Atlantis en Lemurië in de *Mahatma-brieven aan A.P. Sinnett*. De Mahatma Koot Hoomi (KH) schrijft: *We houden staande dat een reeks beschavingen, heeft bestaan, zowel vóór als na de IJstijd, dat deze op verschillende punten van de aardbol bestonden, het toppunt van glorie bereikten en stierven*. Hij schrijft ook *dat onze huidige continenten, evenals Lemuria en Atlantis al verscheidene malen onder water zijn verdwenen en de tijd hadden om weer te verschijnen, en hun nieuwe groepen mensen en beschavingen te dragen; en dat bij de eerste grote geologische beroering, bij de volgende ramp - in de reeks van periodieke rampen die van het begin tot het einde van elke Ronde plaatsvinden - onze continenten zullen verzinken, en die van Lemurië en Atlantis weer boven zullen komen*. (*Mahatma Brieven*, chronologische uitgave, 310-11; NL: Barker, Brief 23B p. 163-166)

Deze uitspraken geven ons stof tot nadenken over de millennia die deze oude beschavingen nodig hadden om te ontstaan, hun hoogtepunt te bereiken en te verdwijnen in de afgrond van de tijd. Nadenken over deze beschavingen moedigt ons aan om verder te denken dan de geaccepteerde grenzen van de geschiedenis en om vragen te stellen over wat we in de geschiedenislessen hebben geleerd.
Het geeft ons ook de gelegenheid om te dromen over vorige levens in de (relatief) utopische samenleving van Atlantis. Maar men kan oprecht vragen: hoe kan het beschouwen van deze oude beschavingen ons vandaag helpen? Welke waarde heeft het om millennia terug te kijken naar beschavingen die niet meer bestaan?

We kunnen denken aan dit geparafraseerde citaat van de filosoof George Santayana: *Degenen die niet leren van de fouten van hun voorgangers zijn voorbestemd om die fouten te herhalen*.
Zijn er lessen te trekken uit de verhalen van Atlantis, Lemurië en andere oude beschavingen? Vanuit een theosofisch perspectief zijn er altijd dingen te leren die ons helpen ons bewustzijn en onze alertheid te vergroten.

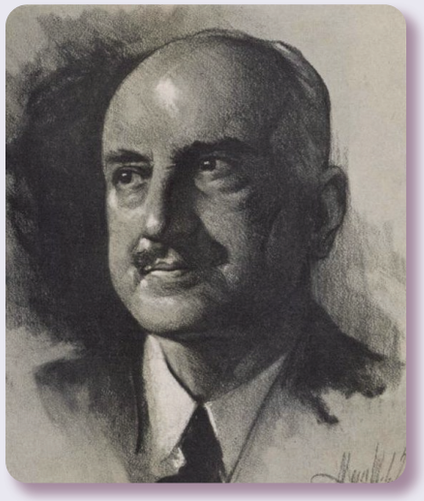

George Santayana

Of men nu gelooft dat Atlantis bestond en verzonk omdat de mensen die er woonden hebzuchtig en corrupt werden, is echt niet van belang. Als we het opvatten als een modern moraliteitsverhaal moedigt het ons aan om na te denken over het belang van een moreel en ethisch leven, toegewijd aan het heil van de mensheid. We kunnen aannemen dat we allemaal de betekenis van moraliteit en ethiek begrijpen, maar ieder van ons heeft hier zijn eigen specifieke opvattingen over. Wat voor één persoon ethisch lijkt, wordt door een ander niet noodzakelijkerwijs als ethisch gezien.

Een voorbeeld hiervan is te zien in het voorjaarsnummer van 2019 van *Quest*: ‘omgaan met ahimsa’ (geweldloosheid). Sommigen zeggen dat het enige ethische dieet veganistisch is, anderen vinden dat vegetarisch eten het aangewezen ethische dieet is, terwijl weer anderen geloven dat er geen enkel dieet nodig is om een ethisch leven te leiden. Dit zijn persoonlijke beslissingen gebaseerd op individuele overtuigingen. Vanuit een theosofisch perspectief moet ieder van ons luisteren naar zijn of haar eigen innerlijke stem als leidraad voor moraal en ethiek.

Daarom kunnen zich in ons leven van vandaag, als we over moraal en ethiek nadenken, persoonlijke vragen voordoen. zoals: Hoeveel van mijn gedragingen, gedachten en gevoelens waren vandaag in overeenstemming met mijn morele en ethische overtuigingen? Wat zou ik willen? Hoe ga ik veranderen? Wat zal morgen anders zijn?

We kunnen ook het moraliteitsverhaal van Atlantis gebruiken om ons te begeleiden in ons bredere perspectief op de wereld om ons heen. Hoewel de TS in America op geen enkele manier politiek betrokken wil zijn, kunnen en zullen leden van de TS wél politiek betrokken raken. Als individuen die zich inzetten voor het welzijn van de mensheid, is het logisch dat we onze eigen persoonlijke morele en ethische overtuigingen bezien tegen het licht van wat er in onze wereld gebeurt. Als theosofen kunnen we inspanningen ondersteunen die proberen het bewustzijn van de mensheid te vergroten, het bewustzijn dat ieder van ons een emanatie is van de ultieme realiteit (of hoe we dat ook noemen). Nogmaals, dit zijn persoonlijke beslissingen voor ieder van ons en zij moeten worden geleid door onze eigen innerlijke stem.

We kunnen ons ook afvragen welke andere lessen we kunnen leren van het terugkijken in de tijd. De oude beschavingen op deze planeet kunnen ons extra inzicht opleveren. Zoals hierboven geciteerd, geeft K.H. aan dat de geschiedenis van de mensheid op deze planeet veel ouder is dan onze moderne wetenschap gelooft. De miljoenen jaren die de aarde nodig heeft om grote landmassa’s te verplaatsen, inclusief hun opkomst en ondergang, is verbijsterend. Volgens veel moderne historici wordt het oudste fossiel van een mens, een kaakbeen in 1991 gevonden in Malawi, geschat op 2,3-2,5 miljoen jaar oud. Op grond van uitspraken in *De Mahatma Brieven* realiseren we ons dat tweemiljoen jaar relatief recent is in vergelijking met de tijden die nodig zijn voor veranderingen en verschuivingen van de aarde. Interessant, maar nogmaals, hoe kan dit begrip ons helpen bij ons leven van vandaag?

Nadenken over het aantal keren dat we hebben geleefd (ervan uitgaande dat men in reïncarnatie gelooft) en de millennia die samenhingen met de opeenvolging van die levens, plaatst deze huidige incarnatie in perspectief. De erkenning van de oudheid van onze wereld en onze rol daarin zet de zeventig tot negentig jaar die velen van ons leven in perspectief. Hoe belangrijk is één gebeurtenis, zelfs als die enorme moeilijkheden en lijden veroorzaakt, in de algehele reikwijdte van onze vele levens en van onze spirituele evolutie? Deze zienswijze kan sommige van onze gehechtheden verminderen. Als we geloven dat we eerder hebben geleefd en dat we weer zullen leven, als we geloven dat onze zielen al miljoenen jaren in ontwikkeling zijn, kunnen we anders reageren als een dierbare overlijdt. Terwijl de persoonlijkheid begrijpelijk treurt, beseffen we dat de scheiding tijdelijk is en dat we herenigd zullen worden, zoals we dat door de millennia heen hebben meegemaakt.

Laten we een stap verder gaan in deze gedachtegang. Stel je voor dat je in Atlantis of Mesopotamië of in het oude Griekenland woont. Je hebt een mooi huis. Je hebt een familie van wie je veel houdt. Je hebt werk dat je voldoening geeft. De lucht is strak blauw, er zijn prachtige bomen en planten om je heen. Het leven is goed.

Als dit scenario juist is, al was het maar gedeeltelijk, realiseren we ons als we door de lens van de tijd kijken, dat er niets meer van over is: het huis, het gezin, het werk, zelfs de bomen en planten bestaan niet meer. Het kan een schok zijn om plotseling te beseffen dat dit alles weg is, maar voel je je nu overweldigd door verdriet?
Helpt deze oefening je te begrijpen dat elk ding dat tijdelijk is verdwijnt in de afgrond van de tijd? Het is de ultieme realiteit, en onze zielen zijn emanaties van die ultieme werkelijkheid die eeuwig bestaat. Terwijl de oude familie er niet meer is, zijn hun zielen niet verdwenen. Ze zijn waarschijnlijk bij ons en wonen vandaag in een ander fysiek lichaam.

Deze zienswijze klinkt misschien paradoxaal. Enerzijds praten we over het leiden van een moreel en ethisch leven in het hier en nu, en het ondersteunen van inspanningen in onze gemeenschap en natie om het bewustzijn van de mensheid te vergroten. Anderzijds hebben we het over de tijdelijke aard van alles behalve de ultieme realiteit en over onszelf als zijn uitstraling. Paradoxen kunnen erg ongemakkelijk zijn, omdat er geen definitief antwoord op is, maar veel spirituele concepten zijn gehuld in paradoxen. Paradoxen bieden ons de mogelijkheid om na te denken, te luisteren naar onze innerlijke stem en zelf beslissingen te nemen, in plaats van alleen maar beweringen van anderen te volgen. Zo leren we, groeien we en vergroten we ons bewustzijn. Dat vergroot vervolgens het bewustzijn van iedereen. Nadenken over het verleden kan ons dus een richtlijn geven voor vandaag.

Vertaling Marianne Plokker

TVN-lid die het stoffelijk lichaam heeft afgelegd

Op 5 augustus 2021 is mevrouw P.P.J. Schuurmans uit Rotterdam overgegaan.
Zij was 78 jaar en lid sinds 1977.

Moge onze liefde en dankbaarheid haar begeleiden op de verdere zielereis.